

ra, az irányzatokra, keresi-kutatja a mögötteseket is.

Tóth Zsuzsanna röviden beszámol Társaságunk tavaly augusztusi tantervbörzójéről (itt még lapunkról is említés esik, köszönjük).

A folytatásban Emberi játszmák és színészi játékok címmel részlet olvasható *Nagy Andrea* Drámapedagógia a mozgókép- és médiaismeret oktatásban című szakdolgozatából. Talán csak a részlet kiválasztásán múlott: a drámapedagógiának legfeljebb nyomelemei lelhetők fel az írásban.

Innen a „Globe” uralja a lapot...

A végén ismét szélesebb olvasói rétegek szólíttatnak meg: az amatőrök várhatóan a csoportvezető képzésről, míg a hivatásos „állapothoz” közelebb élők a *Kantor*-anyagot olvassák majd nagyobb figyelemmel.

A Magyar Színjátékos Szövetség és a Szabad Színjátszásért Egyesület lapja.

Főszerkesztő: Kiss László

3. Kútbanézők II.

Az alcímében művészetpedagógiai játékokat, foglalkozásleírásokat, tanulmányokat ígérő periodika a kiadónak, vagyis a művészetpedagógiai egyesület munkacsoportjának a NAT-hoz készült komplex tantervét ismertető, saját bevallás szerint „rapszódikus” írással indul. A tanterv iránt érdeklődők (gondolom) több formában is hozzájuthatnak a teljes anyaghoz – nem derült ki számomra, hogy mi tette szükségessé a kivonatos közlést.

„Újabb kreatív játékok” fejezetcím alatt *Trencsényi László* és *Debreczeni Tibor* (D. T. szerkesztőként jegyzi a lapot) írásai következnek – egyébként az említett neves szerzők munkái teszik ki a lap terjedelmének több mint 30%-át. A szerkesztő elnézően bánt az utóbbi idők termésével, pedig a nagyobb szigor, az alaposabb átrostálás az egyes munkáknak és a lapnak is javára vált volna. *Trencsényi* írásába a „tanártovábbképzési tréning” elnevezésű szerepjáték tömör, pontos ismertetője mellé bekerülhetett a nemzeti alaptanterv rövidítésével a „voNAT, NATasa, BáNAT” stb. szintjén játszadó, pontosabban „operáló” tanfolyamzáró szertartás ismertetése. *Debreczeni* az újabb játékokat ígérő fejezetben huszonhárom művészetpedagógiai játékot ismertet: olyanokat, amelyek több művészeti hatáselemet kapcsolnak össze (ezeket komplexnek nevezi a szerző-szerkesztő). A huszonhárom egy része sajnos tizenkettő egy tucat. Remélem, hogy kevés olyan olvasója van a lapnak, akinek például a „Némajáték hangzó kísérettel” vagy „A személyhez szabott ikebana” játék leírása újat jelent (akinek ilyesmire még szüksége van, az jobban teszi, ha nem komplexekkel foglalkozik, hanem előbb megtanulja legalább egy művészeti ág formanyelvét és játékait). És vannak gyöngyszemek is a huszonháromban, mint pl. az „Übű az iskolában” vagy „A fellázadt tárgyak” stb. (a játékotletek elbűvölik az olvasót, akinek eszébe sem jut megkérdezni, hogy tessék mondani, hol van itt a komplexitás...).

Epikus alkotások dramatikus eszközökkel történő feldolgozására ad mintát a „Foglalkozásleírások” című fejezetben *Debreczeni*, illetve *Bodoglári Ilona* munkája. A lap pillére ez a két munka: remélhetőleg „nívójelző” a jövőre tekintve is.

A szerkesztő gondol az olvasók pihentetésére is: valószínűleg ilyen szándékkal kerülhetett be pl. *Szentirmai László* két bábos „szakmai szösszenete”. Szükség is van ezekre *Wéber Péter* rendkívül „komoly” írása előtt és után...

Kútbanézők II. 1997 márciusa

Az Academia Ludi et Artis periodikája. Szerkesztő: Debreczeni Tibor

Ami megmarad...

„Játék, próba, előadás...” – színházi hétféje a Marczibányi téren

Tóth Zsuzsanna

Két hét távlatából visszatekintve erre a hétféjére, érdemes végigböngészni, mi az ami megmaradt belőle.

Gyönyörű idő volt például, ahogy *Koltay Tamás* megállapította, nem is teljesen normális, aki ahelyett, hogy a szép időt kihasználva sétálna a szabadban, itt bent ül...

Izgalmas és zsúfolt volt a kínálat. Mit is kínáltak? Találkozókat, bemutatókat, beszélgetéseket, fejtágítást és örömet, konkrét segítséget és távoli reménysugarakat.

Volt, amire nagyon készültem. Valahogy mindig kimaradt eddig a Győri Padlásszínház „De mi lett a nővel?” című előadása (férfimese, *Kiss Csaba* rendezése). Meghitt, és igen erős hatású színházi pillanatok ma-

radtak meg bennem; Gyabronka, amint „felakasztva lóg”, a nyírfa-korláton búsuló sapkák – elhalkulóan pengő gitár... vagy a lázas meseszövegetés, hogy kiderüljön, mi is lett a nővel, az álmokkal, az étellel. Férfikönnnyek – még ha színészből is potyogtak –, mint megrendítő hajszálrepedések a szobor-erőn.

Nagy élvezettel hallgattam Szigethy Gábor színháztörténeti fejtegetését, amelyben azt bizonygatta, ahogy akkor (értsd: a kezdetek) volt aktualitása, ereje, hatása, célja a Nemzeti Színház létrehozásának. Széchenyi ugyan a német operába járt szórakozni, de mint nemzetünk más nagyjai, kaszinó-iroda-fogadószobakávéháznak használta a Nemzetit.

És mindenekelőtt otthona-temploma volt a végre szabadon gyakorolható magyar nyelvnek. Kaphattunk alternatívákat arra is, hogy mi lesz, mi lehet a funkciója a jövőben épülő új Nemzetinek. Bálint Andrással, a leendő igazgatóval Nánay István folytatott „színházépítő” beszélgetést. Megtudhattuk, hogy egyfajta nyitottságra készül az új Nemzeti, s talán az sincs kizárva, hogy a színházranelvés eszméje is szót, teret kap benne. Bálint szerint „értékorientált polgári színház” lesz (kicsit olyan, mint a Radnóti?)...

Kevésbé megnyugtató volt az a kép, amelyet Koltay Tamás vázolt. Élményszerű videóbejátszásai az európai színjátszás olyan példáit állították elé, amit – úgy tűnik – még sokáig nem tudnak színházaink követni. Emlékezetes alakítások pillanataival lettünk gazdagabbak, s kitekintése érdemi alternatívákat jelenthet egész színikultúránk számára.

Az ELTÉ-n folyó drámatanári, pontosabban drámajáték-vezetői képzést nagy örömmel kell üdvözlünk. A színházi hétvégén megjelent évfolyam valódi színházzal lepett meg bennünket. Néhol suta, de őszinte színjátszással, amely vándorszínészeink korának hamvasságát volt hivatott bemutatni. Sikerral. Ízes magyar nyelven, kedves, diákos humorral megoldott jeleneteket láttunk a hitvitázó drámáktól Csokonaiig.

Jóízű beszélgetésnek lett részese, aki – jóval az előírt húsz fő fölött – beült a „műhelynek” titulált beszélgetésre, Schilling Árpáddal. A fiatal, tehetséges rendező, akinek már több munkáját megismerhettük – emlékezetes a Nagy játék vagy a Teatro Godot – meglepő nyíltsággal a rögtönzéses alapon létrejövő játék gyötrelmeiről, gondjairól beszélt. Elmesélt különféle megközelítési módokat, majd a gyakorlatban is alkalmat adott néhány önként jelentkezőnek, hogy az improvizáció szabadságával megnyilvánuljon a játékokban.

A jelenlevők szerettek játszani. Ez bizonyosodott be a Színház- és Filmművészeti Főiskola színházelmélet-drámapedagógiai szakos 1. éves (levelezős) hallgatóinak szakkönyv-bemutatóján is. Az Ausztráliában divatos színházi – sportként értékelhető – játékokat ott versenyszerűen, szigorú szabályok között, rendszeresen tréningező csapatok üzik.

A bemutatókon – három alkalommal került erre sor a hétvégén – jókedv és érdeklődés, játékosság, valamint a spontaneitás volt jellemző. A harmadik nap végén már az első kihívás is megszületett: az ELTÉ-sek csapatot alakítva párbajra hívták a Színi leendő drámapedagógusait...

Csizmadia Tibor a tükröket állította előadásának középpontjába. A shakespeare-i tükörtől az önmagunk elé tartott tükörig. Az önmegismerés valódi színházi formáit azonban csak általánosságokban ismertette, a „módszerben” kicsit jártas hallgatónak a revelatív felismerésekre nem adott alkalmat előadása.

Színházi élménynek indult, de jelen sorok írója számára mégsem lett az, a Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola és a Kolibri Színház bábos hallgatóinak közös produkciója, a Kocsonya Mihály házassága. A hosszas várakozás és bosszúság után is (ez volt az egyetlen csúszás a hétvégén) élménydús színháznak indult – mert adott volt a pillanat varázsa, a remek és meghökkentő bábok, ember és maszk-jelmez különös kombinációja, a stilizált és a bábok bumfordiságával kontrasztban kecses-légies díszlet-bútorok, a fukar-fények (tudjuk, itt voltak problémák), – mégsem lett az lassú, rossz tempóváltásokkal teli, a modern zene és az eredeti történet éles ellentétével végeredményben idegesítő előadást láttunk. Eltűnt az alaptörténet népi bölcsességgel teli humora, céltalanná vált a nagy gonddal megalkotott bábosság, elfoszlott a bumfordi báj. A kísérletet érdekesnek minősíthetjük, de tegye szívére kezét, akinek ez a Kocsonya Mihály az igazi...

Annál nagyobb öröm volt hallgatni Fodor Tamást, aki versrendezés ürügyén elemezte-ízlelte Kosztolányi Hajnali részegség című költeményét. Magam is hosszú idő óta mondok verset, próbálom értelmezni a költő gondolatait és továbbadni módszereimet a tökéletesebb tolmácsolás érdekében – de még soha nem találkoztam ilyen (tudom, rossz szó!) lelkesítő versértelmezéssel. Ahogy felfejtette a sorokat és azok mögöttes tartalmait, az ennek a versnek valóságos hétfátyoltánca volt. Kitérult a hajnali égbolt, s valami végtelen, rég nem ízelet nyugalom öntötte el hallgatóit.

Optimizmusra adott okot a Duna Televízió két szerkesztőjének, Kalocsai Andreának és Bartók Lászlónak elindult versműsora – a Kalliopé dalnokai is, amelyről most előszóban számoltak be. Nehézségekkel küzdő műfajunk esetében ez óriási előrelépés, a képernyőn át segíteni az ifjú versmondókat, játékosan, könnyed formában.

Nagyon sajnáltam, hogy más programokkal való egybeesésük miatt nem volt módom megnézni, meghallgatni Fuchs Lívia és Lengyel Pál előadását. Tájékoztattam tartalmuk felől és „megbízható forrásból” tudom, hogy mindkettőt nagy kár volt kihagyni.

Arról beszéltek – gazdagon illusztrálva mondandójukat –, hogy a színház vonatkozásában milyen sajátos eszközökkel bír, és ezeket a különös színházi kifejezésformákat hogyan használja a tánc- és bábművészet.

Nem érdemi okokból maradt ki néhány program: egybeesések és az emberi figyelem korlátai miatt nem vettem részt a „Régi mániám...” című rögzírt-cserén (a Színház- és Filmművészeti Főiskola III. éves dramaturg osztályának bemutatkozásán), az Oidipus történetet feldolgozó beavató színházi foglalkozáson (Mezőtúr, Teleki Blanka Gimnázium), Kerényi Miklós Gábor „Zene és ritmus” című előadásán, „A magyar díszruha története...”-ról Krizbai Judit báb- és jelmeztervező által tartott bemutatón, a Türellem Háza növendékeinek bemutatkozásán. Sajnos nem láttam a 21. Színház a nevelésért „Karnyóné” videó-előadását sem, ez utóbbiról igen sok jót beszéltek. Alkalmam volt viszont már találkozni a Káva Kulturális Műhely József és testvérei előadásával, amit akkor egészen kiválóan éreztem.

Remek alkalom volt ez a színes hétféve – mint egyébként a Marczibányi téren rendezett hasonló összejövetelek mind –, arra is, hogy pótoljuk könyvtárunk hézagait, hogy új szakirodalommal gazdagabban térjünk haza. Sajnáljuk, hogy a tervezett rendezői segédkönyv (Gabnai-Máté-Nánay) még nem lett készen. És igen jó alkalom volt ez arra, hogy a színház sokféleségével találkozassunk, hogy a drámapedagógiával foglalkozók bepillantást nyerjenek a „produkció-készítők” szerelmes mániáiba is. Minden résztvevő nevében úgy gondolom, hogy köszönettel tartozunk a lehetőségért, az ötletadóktól a megvalósítóig mindenkinek.

Házassági évforduló Jászfényszarun...

Trencsényi Imre

...Mondjuk, a tizenkettedik. 1985. szeptember végén esküdött egymásnak örök hűséget Közönség Szilárd és Amatőr Ofélia. A szent frigy – kisebb-nagyobb válságokkal, ahogy ez már a legjobb házasságokban lenni szokott – azóta is tartja magát. A jászfényszarui Napsugár Gyermekszínpad és a Fortuna Együttes 1998. december 21-én ünnepelte születésének 25. évfordulóját.

Hogy ez alkalomból miért ama bizonyos, a falusi lakodalmak teljes szertartásrendjét végigjátszó menyegzőt emlegetjük? Talán mert ez az esemény volt sokak számára legemlékezetesebb fénypontja. Olyan dráma volt, amelynek több száz – vagy talán ezernyi – résztvevője közül 12 év múltán is három- vagy négyszázan ülték végig a Petőfi Művelődési Házban a generációkat nevelő gyermek- és ifjúsági együttesek több órán át tartó jubileumi műsorát. Mind az együttesek, mind Kovács Andrásné ROZIKA becsületére legyen mondva, ilyen-olyan jubileum legalább ötvenként esik errefelé, de a közönség szilárdan kitart a színjátszók mellett. (Nem hiába hívták Közönség Szilárdnak azt a játszó személyt, aki annak idején Amatőr <Mozgalom> Oféliával örök szövetségre lépett.)

Szeretnénk hinni, hogy amíg él Jászfényszarun az a (több) nemzedék, mely Rozikától az iskolában és az ifjúsági (Fortuna) együttesben játszani tanult, addig lesz közönsége, segítője, támogatója e településen az amatőr művészeti és művészetpedagógiai tevékenységnek. E pillanatban talán még joggal is hihetjük, hisz az egykori fortunások (és napsugarasok) felismerhetően jelen vannak a város közéletében.

Voltak esztendők, amikor jóformán a Fortuna jelentette a nagyközség közéletét. A helyi közvélemény pedig úgy tartotta, hogy az iskolai Napsugár Együttes a továbbtanulás, a társadalmi emelkedés garanciája. Az élet azóta sok tekintetben megváltozott, nem is mindenben előnyére, de Kovács Andrásné életműve sokak szemében még sokáig értéket fog jelenteni. Csak örülhetünk, hogy – úttörő jászberényi drámajáték-vezetői speciálkollégiumai nyomán – több felsőoktatási intézményben, sőt határainkon túl is terjeszti a színházi és drámapedagógiai kultúrát.

Az egykori „amatőr menyasszony” – ma hivatásos színművész – örömmel lép fel újra az első lépéseinek világát jelentő deszkára, de nem csak Csomor Csilla tisztelte meg a Petőfi Művelődési Ház színpadát, hanem a minden ízében városinak ismert művész, Fodor Tamás is szívesen adott bőséges, igényes – és sikeres – műsort (városi rang ide, városi rang oda) falusi amatőr kollégái ünnepén.

Szólni lehetne még az előadóművész utánpótlásról, a régi vers- és prózamondók nyomában színpadra lépő új tehetségekről is, akik közül némelyekről bizonyára még később is fogunk hallani.

Egyetlen kis felhő – egyetlen aggály – árnyékolja be ünneplő örömmünket. Majd' elfeledtem, születésnapot is ünneplünk: de talán az évek számának nincs is akkora jelentősége. Nagyobb baj, hogy Kovács Andrásné a helybeli iskolában már nem tanít. Akadnak ugyan még tanítványai, akik – például Jászberényben – ellesheték drámapedagógiai módszereit. De van-e rendezői utánpótlás? Nem fog-e ennek híján elsorvadni